

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2022-02-15

Diarienummer N161-1740/21

Handläggare

Maria Berntsson, Birgit Lund

Telefon: 031-365 00 00 (växel)

E-post: birgit.lund@funktionsstod.goteborg.se

Svar på remiss om motion av Agneta Kjaerbeck (SD) och Rasmus Ragnarsson (SD) om en lägre maxgräns på uppdrag för frivilliga överförmyndare och ställföreträdare samt certifiering av gode män

Förslag till beslut

1. Nämnden för funktionsstöd tar inte ställning till de delar av motionen som gäller att utreda en ny lägre maxgräns och certifiering av gode män.
2. Nämnden för funktionsstöd tillstyrker i övrigt motionen med de synpunkter som framkommer i tjänsteutlåtandet.
3. Nämnden för funktionsstöd översänder förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen.

Sammanfattning

Nämnden ska yttra sig över inkommen motion av Agneta Kjaerbeck (SD) och Rasmus Ragnarsson (SD). Motionen föreslår att överförmyndarnämnden får i uppdrag att utreda en ny lägre maxgräns för uppdrag per ställföreträdare i Göteborgs Stad samt att utreda införandet av en certifiering av gode män. Motionen föreslår också att överförmyndaren får i uppdrag att se över möjligheterna till bättre samordning och samarbete mellan Göteborgs Stad och andra kommuner, med syftet att rekrytera fler överförmyndare och ställföreträdare, samt för att säkerställa att regelverk gällande maxgräns på antalet uppdrag upprätthålls.

Ärendet berör förvaltningens brukare och målgrupper då många av förvaltningens brukare har behov av ställföreträdare i form av god man eller förvaltare. Yttrandet tar delvis sin utgångspunkt i att en nationell översyn på området pågår där åtgärder och förbättringar föreslås på en rad områden, däribland ökade möjligheter till tillsyn, stöd till och utbildning av ställföreträdare. Då överförmyndarnämnden har ansvar för att rekrytera och kontrollera ställföreträdare i Göteborgs Stad faller motionens förslag helt under överförmyndarnämndens ansvar.

Förvaltningen tillstyrker förslaget till bättre samordning och samarbete mellan Göteborgs Stad och andra kommuner, och tar inte ställning till förslaget om utredning om ny lägre maxgräns då värdering av det behövs göras av överförmyndarnämnden. Förvaltningen tar inte heller ställning till förslag om certifiering i avvaktan på beslut om obligatorisk introduktionsutbildning som föreslås av den statliga utredningen.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Ställföreträdares, såväl gode män som förvaltares, verksamhet påverkar i första hand huvudmannens, privatekonomiska situation. Oavsett om motionens förslag genomförs eller ej ser förvaltningen vikten av att huvudmannens ekonomiska situation tryggas.

Förvaltningen ser inte att motionens förslag får ekonomiska konsekvenser för förvaltningen för funktionsstöds verksamhet.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på ärendet utifrån den ekologiska dimensionen.

Bedömning ur social dimension

Personer med funktionsnedsättning har rätt att leva självständigt och delta i samhället på lika villkor som andra. Personer med funktionsnedsättning har rätt att delta på arbetsmarknaden, i arbetslivet eller i annan meningsfull sysselsättning. Arbete och sysselsättning bidrar till ekonomisk självständighet och delaktighet i samhället. Personer med funktionsnedsättning har rätt att på lika villkor som andra kunna välja innehållet i och utforma sin fritid. Personer med funktionsnedsättning har rätt till trygghet, detta omfattar att leva fritt och säkert från alla former av utnyttjande.¹

Godmanskap och förvaltarskap är insatser som i olika grad ingriper mot huvudmannens egen självständighet, men ibland är denna form av stöd nödvändigt för att skapa trygghet i juridiska, ekonomiska och personliga intressen. Godmanskap och förvaltarskap är insatser som är aktuella för många av förvaltningen för funktionsstöds brukare. Att det finns fungerande strukturer för rekrytering, utbildning och kontroll av ställföreträdare är därför av stor vikt utifrån förvaltningens perspektiv och för att förvaltningens brukare ska få sina rättigheter infriade.

Samverkan

Information lämnas på möte i förvaltningens samverkansgrupp (FSG) den 9 mars 2022.

Bilaga

1. Motion av Agneta Kjaerbeck (SD) och Rasmus Ragnarsson (SD) om en lägre maxgräns på uppdrag för frivilliga överförmyndare och ställföreträdare samt certifiering av gode män

¹ Göteborgs Stads program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2021-2026, sidor 7-13

Ärendet

Nämnden har fått motion från Agneta Kjaerbeck (SD) och Rasmus Ragnarsson (SD) om en lägre maxgräns på uppdrag för frivilliga överförmyndare och ställföreträdare samt certifiering av gode män med mera. Nämndens svar ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast den 30 mars 2022.

Beskrivning av ärendet

En god man eller en förvaltare, dessa kallas ställföreträdare, företräder den som behöver hjälp med att bevaka sina ekonomiska, juridiska eller personliga intressen. Uppdragen handlar om att förvalta egendom, bevaka rätt och/eller sörja för person². Den enskilde som får stöd av en ställföreträdare kallas i detta sammanhang för huvudman. Stödet kan till exempel handla om att se till att räkningar blir betalda, att huvudmannen har ett bra boende och får de insatser och bidrag från samhället som den har rätt till och behöver. Godmanskapet bygger på ett samarbete mellan huvudmannen och den gode mannen. Det är tingsrätten som fattar beslut om att anordna godmanskap och utser en god man. Ibland är det inte tillräckligt med en god man, i stället kan det behövas en förvaltare. Till skillnad från godmanskap är ett förvaltarskap en tvångsåtgärd. Förvaltare utses bara om det är absolut nödvändigt och tingsrätten fattar beslut.

I varje kommun ska det finnas en överförmyndarfunktion. Göteborgs Stad har valt att ha överförmyndarfunktionen i en egen politiskt tillsatt nämnd som tillhör förvaltningen för demokrati och medborgarservice. Överförmyndarfunktionen har bland annat till uppgift att rekrytera och tillse att ställföreträdare har relevant utbildning samt att kontrollera att de sköter sitt uppdrag på rätt sätt.

Ärendet berör förvaltningens brukare och målgrupper då många av förvaltningens brukare har behov av ställföreträdare i form av god man eller förvaltare. Motionens förslag faller dock under överförmyndarnämndens ansvar.

Motionen

I den remitterade motionen föreslås kommunfullmäktige besluta att:

- Överförmyndarnämnden får i uppdrag att utreda införandet av en ny lägre maxgräns på uppdrag för frivilliga överförmyndare (god man) och ställföreträdare i Göteborg.
- Överförmyndarnämnden får i uppdrag att utreda införandet av en certifiering av gode män.
- Överförmyndarnämnden ser över möjligheterna till bättre samordning och samarbete mellan Göteborgs Stad och andra kommuner med syftet att rekrytera fler överförmyndare och ställföreträdare, samt säkerställa att regelverk gällande maxgränser av uppdrag upprätthålls.

Begrepp i motionen

Frivilliga överförmyndare, som nämns i motionens rubrik och beslutssatser, är inte vedertagna begrepp. Ställföreträdare i form av god man eller förvaltare samt överförmyndare eller överförmyndarnämnder är aktuella aktörer inom området.

² se <https://godman.se/uppdragets-tre-hornstenar>

Att bli god man i Göteborgs Stad

För att bli god man i Göteborg Stad behöver personen först gå en utbildning för blivande gode män och förvaltare. Utbildningen är ett krav, både för att få bra förståelse och kunskap om uppdraget, men också för att överförmyndaren ska veta att lämpliga personer blir gode män. Kurser erbjuds via Folkuniversitetet och Medborgarskolan, det finns också webb-baserad utbildning. Efter genomgången utbildning behöver personen bli godkänd på ett kunskapstest. Därefter gör överförmyndaren en kontroll av lämplighet genom att kontrollera att den sökande inte förekommer i belastningsregistret eller har några betalningsanmärkningar. Överförmyndaren kontrollerar även socialtjänstens register tre år tillbaka. För anhöriga som vill bli god man åt en släkting ställs inte krav på genomgången utbildning, men kunskap och lämplighet testas som för övriga.³

Förvaltningens bedömning

Frågan om ökad styrning och kontroll på området ställföreträdarskap är aktuell och en översyn pågår. Den statliga utredningen SOU 2021:36 *Gode män och förvaltare – en översyn* publicerades i maj 2021 och har nyligen varit ute på remiss, innehållet föreslås träda i kraft i januari 2023. Uppdraget har varit att uppmärksamma områden där det finns problem och brister och utredningen föreslår åtgärder och förbättringar på en rad områden. Bland annat föreslås att möjligheten till tillsyn förbättras på ett antal punkter. Frågorna om maxgränser på antal uppdrag samt certifiering berörs dock inte i utredningen.

Utreda införandet av en ny lägre maxgräns

Utredningen menar att bristen på ett nationellt register över ställföreträdare och uppdrag försvårar den lämplighetsprövning som överförmyndaren är skyldig att göra. Utredningen föreslår därför att det ska föras ett nationellt register över förordnade förmyndare, gode män och förvaltare samt över dem som har en sådan ställföreträdare.⁴ Detta innebär att den fråga som lyfts i motionen angående möjligheter att kringgå maxgränser, skulle kunna få en lösning genom ett nationellt register så som den statliga utredningen nyligen har föreslagit. Förvaltningen ser vidare att svårigheterna att rekrytera ställföreträdare samt ett visst behov av professionalisering av utövandet behöver vägas in i frågan om vad som kan anses vara en lämplig maxgräns. Förvaltningen för funktionsstöd har dock inte förutsättningar att i dagsläget värdera om dagens maxgräns behöver ändras. Därför föreslås nämnden att inte ta ställning i den delen av motionen.

Utreda införandet av en certifiering

Systemet med gode män och förvaltare bygger på människors ideella engagemang, det vill säga personer ställer upp på sin fritid med att ha hand om en annan människas ekonomiska och andra angelägenheter mot en mindre ersättning.⁵ Den statliga utredningen har haft som utgångspunkt att ställföreträdarsystemet även fortsättningsvis ska utgå från det ideella inslaget.

Utredningen berör dock att det redan idag finns olika former av professionella ställföreträdare. Anställda ställföreträdare tillhandahålls numera enligt utredningen av

³Se [God man, förvaltare, förmyndare - Göteborgs Stad \(goteborg.se\)](https://www.goteborg.se)

⁴ SOU 2021:36 *Gode män och förvaltare – en översyn*, sida 436-437.

<https://www.regeringen.se/499223/contentassets/06374997eb454ef1be68ded6856f5952/gode-man-och-forvaltare--en-oversyn-sou-2021-36.pdf>

⁵ Ibidem, sida 307

både kommunala förvaltarenheter och av privata företag. ”Det finns också ställföreträdare som inte är anställda men som tar sig an så många uppdrag och som utvecklar en sådan hantering kring uppdragen att de får anses vara professionella i någon mån. Det går alltså knappast att dra en skarp gräns mellan professionella och icke professionella ställföreträdare”⁶, menar utredningen. I Göteborgs Stad finns en kommunal förvaltarenhet vilken organisatoriskt tillhör socialnämnd Centrum.

I SOU 2021:36 föreslås att en obligatorisk introduktionsutbildning för gode män på nationell nivå ska tas fram och att en ny myndighet ska ansvara för att ta fram en sådan. Myndigheten ska även ha i uppgift att se till att kompletterande fördjupade utbildningar tas fram där det finns behov.⁷ Utredningen pekar alltså på att det finns ett visst behov av professionalisering av ställföreträdarskapet samtidigt som det ideella inslaget är önskvärt att behålla. Mot bakgrund av den översyn som pågår nationellt med förslag på obligatorisk introduktionsutbildning anser förvaltningen att det är rimligt att avvakta med en utredning om att införa certifiering av gode män. Förvaltningen föreslår att nämnden inte tar ställning till den delen av motionen i avvaktan på beslut om obligatorisk nationell utbildning.

Bättre samordning och samarbete mellan Göteborgs stad och andra kommuner

Förvaltningen ser behovet av att rekrytera ett stort antal gode män. I SOU 2021:36 belyses också svårigheterna med att rekrytera ställföreträdare till mer komplicerade ärenden. Den samstämmiga bilden är att dessa ärenden har blivit fler. I urval kan det vara fråga om fall där den enskilde lider av psykisk sjukdom, har svåra missbruksproblem, ofta i form av blandmissbruk, har stora samarbetssvårigheter, har flera diagnoser, är utåtagerande och uppfattas som farlig, är dokumenterat våldsam, exempelvis dömd för allvarliga våldsbrott eller är ung och lider av neuropsykiatriska funktionsnedsättningar.⁸

Exemplen illustrerar att enskilda med mer komplexa behov många gånger finns bland förvaltningen för funktionsstöds brukare och målgrupper och kan utgöra komplicerade ärenden som ställer särskilda krav på ställföreträdarens kompetens och förutsättningar. Förvaltningen föreslår därför nämnden att tillstyrka förslaget om att överförmyndarnämnden ser över möjligheterna till bättre samordning och samarbete mellan Göteborgs Stad och andra kommuner med syftet att rekrytera fler ställföreträdare samt säkerställa att regelverk gällande maxgränser av uppdrag upprätthålls.

⁶ SOU 2021:36 *Gode män och förvaltare – en översyn*, sid. 308

⁷ Ibidem, sida 276

⁸ Ibidem, sida 304

Camilla Blomqvist

Linda Wenthe

Förvaltningsdirektör

Avdelningschef Kvalitet och utveckling